

Soutěže ohařů typu FIELD-TRIALS IV.

Výchova, výcvik

Našeho malého společníka jsme si konečně přivezli domů. Je milý, sladký, osobitý, trošku svéhlavý a celá rodina je nadšená. Ale už v tomto okamžiku začíná "vtiskávání" důležitých návyků, které nám později buď pomohou, nebo práci přidělají.

V žádném případě štěně neoddělujte od členů rodiny, jak se to dříve, zvláště v mysliveckých příručkách, doporučovalo. I dnes se ještě občas setkám s konstatováním: "Já si nemůžu ještě psa pořídit, mám malé děti a ony by mi ho zkazily". To je velký omyl! Je pochopitelné, že štěně musí mít svůj potřebný klid, svoje vymezené místo, na kterém se cítí bezpečně a kam je odesláno i v případech, že něco provede. Tam jej nesmí nikdo obtěžovat, ani děti. Ale jinak by mělo určitě každé štěně, nejenom lovecký specialista, být v úzkém kontaktu se svojí smečkou, kterou mu nyní tvoříme my, jeho rodina. Začátek výchovy štěněte je u všech plemen stejný, jsou kladeny stejné požadavky na jeho chování v rodině i venku, tady se ještě o nějaké specializaci nedá hovořit.

Co považuji já osobně za velmi důležité pro budoucího soutěžního psa, je jeho **socializovanost a socializovatelnost**. Ne každý pes je adaptabilní v nezvyklém prostředí, máme-li ovšem představu, že budeme s tím naším jezdit po soutěžích po celé Evropě, musí být výborně socializovaný - nesmí nám nikde dělat problémy a jemu nesmí dělat problémy stále nové, denně se měnící prostředí. Tady přichází první kámen úrazu, neboť není-li naše štěně dobře socializovatelné, krátce řečeno, nemá-li dobré nervy a povahu, nastanou problémy. Znáám několik psů, kteří ve známém prostředí pracují a chovají se bezvadně, stačí ovšem, aby byli odvezeni někam jinam, objevilo se pár cizích lidí a je po slávě. Dokonce jsem se setkala se psem, který se jevil jako špičkový trialer v poli, dokud byl terén podle jeho představ, stačilo ovšem trochu vlhké oranice, která se mu začala lepit mezi prsty a už neudělal ani krok. Taková nervová labilita vadí u každého psa, ale u loveckého, který má svého pána doprovázet při lovu ve všech možných terénech, je to prostě katastrofa.

Se štěňátkem začínáme vycházet do terénu velmi brzy, ale procházky musí být vždy přiměřeně dlouhé jeho věku a schopnostem. Začneme-li je příliš brzy přetěžovat, i když se nám zdá, že "už na to má", můžeme narušit jeho zdárný tělesný vývoj, především vývoj kostry. Pes nějakým způsobem handicapovaný potom nemůže podávat stejně kvalitní výkony, jako pes zcela zdravý. Prvním cvikem, kterému se věnujeme od útlého mládí, je **přivolání**. Přivolání je zcela zásadní disciplína a pes na něj musí reagovat za všech okolností. Je mnoho způsobů, jak docílit poměrně spolehlivé plnění tohoto cviku, ale podrobný popis výcviku není záměrem naší série. Teprve po výborném zvládnutí přivolání začínáme se skutečnými loveckými disciplínami. Hned další velmi důležitý cvik je **klid před zvěří**. Každý dobrý lovecký pes má v sobě notnou dávku lovecké vášně. Tu mu nemůžeme zcela vzít, tak bychom si vychovali nanejvýš příjemného městského společníka. Ale klidové disciplíny jsou pro úspěchy na FT zásadní - při většině trialů totiž i malý krok, který pes udělá za vzlétnuvší pernatou zvěří, jej diskvalifikuje. Klid se nacvičuje vždy na šňůře a ve spojení s vystavením. Používá se buď křepelka, nebo holub, kterého jsme si sami do krytiny umístili. Na tuto zvěř navádíme svého mladého psa, vždy na šňůře, a jakmile zjistíme, že dostal její pach do nosu, uklidňujeme jej. Když pes na šňůře zvěř spolehlivě **vystavuje**, postupujeme sním za stálého uklidňování za zvěří až do momentu, kdy vzlétne. Tím jej učíme zároveň důležité disciplíně - **postupování**. Každý temperamentní mladík má tendenci zvěř v momentě, kdy se dá do pohybu, pronásledovat. Proto musí být stále upoután, abychom mohli dobře korigovat jeho chování. Ke klidu jej nutíme povelů, jejichž razance musí být v souladu s povahou psa. Kdybychom použili příliš tvrdý způsob, pes nám zvěř začne zapírat. Nesmíme zapomenout, že při nácvičku všech disciplín musíme psa po správném vyplnění cviku vždy odměnit. Na

jaký způsob jej navykneme (polaskání, pamlsek), záleží na nás a také na tom, co jemu nejvíce vyhovuje. Když náš studentík na šňůře spolehlivě vystavuje a je klidný před zvěří, můžeme pokračovat. K tomu, abychom svého ohaře dokázali za všech okolností zastavit, slouží cvik, anglicky nazývaný "down" (**daun**). Ne každý cvičitel jej používá, ale zvláště u velmi temperamentních psů mám spolehlivý daun velmi usnadní práci. Daun je ulehnutí psa na povel - slovní, dlouhým hvizdem nebo třeba na zvednutí paže - na určitou distanci. Doporučuje se, aby pes ležel s hlavou položenou na zemi - tím se mu značně zmenší obzor a nemůže tedy sledovat, co kde běží nebo letí. Při výcviku daunování začínáme při chůzi u nohy, na vodítku, vzdálenost však postupně prodlužujeme a cvik provádíme i při volném pohybu psa. Cvičíme vždy v místě, kde se nevyskytuje zvěř! Dobře zvládnutý pes daunuje na takovou vzdálenost, na niž je schopen nás slyšet nebo vidět. Když tedy máme spolehlivě poslušného psa, který ví, co se od něj žádá, můžeme pokračovat v nácvičování se zvěří. Zkoušíme střídavě pracovat na vysazené zvěři jak je uvedeno výše - tedy na šňůře - a střídavě k ní přivádíme psa volně. Pokud vidíme, že pes se na zvěř, kterou navěštil, bez zabrzdění řítí, použijeme daun, psa znovu upoutáme a pokračujeme stále v procvičování na šňůře. Lokality, kam zvěř vysadíme, často měníme. Vystaví-li náš pes i bez šňůry, dojdeme k němu a postupujeme s ním pomalu, až zvěř vyletí. Psa při vzletu zase uklidníme, případně zdaunujeme. **Teprve tehdy, jsme-li si jisti tím, že náš pes spolehlivě zvládl tuto základní část, dovolíme si jej vypustit do volného terénu.** Zpočátku upřednostňujeme lovecké terény velmi málo zazvěřené - takových je u nás pohříchu většina. Především musíme dbát na to, aby se náš pes nenaučil honit srstnatou zvěř. Stane-li se, že na ni v terénu narazí a prožene ji, okamžitě a dostatečně důrazně - opět s přihlédnutím k povaze našeho psa, jej potrestáme. Důraz nesmí být přehnaný u měkkých psů, snadno se zradí a potom odmítají vracet se k psovodovi. Je-li ovšem pes tzv. tvrdý a k tomu vášnivý lovec, na důrazu nemůžeme šetřit, jinak si vychováme štváče, který dříve či později na tuto svoji nectnost doplatí. Využijeme i daun, ve kterém necháme psa na stopě prohnané zvěře ležet. Teprve, jsme-li si dostatečně jisti ovladatelností svého psa a dobře zvládnutými klidy u veškeré zvěře, vydáme se za pernatou zvěř do dobře zazvěřených lokalit. Ty obvykle najdeme tam, kde bychom to nejméně čekali - na perifériích velkých měst, výsypkách a dalších často k myslivosti nevyužívaných pozemcích. Tady můžeme svého psa trénovat bez problémů, které nám jinak bezpochyby nastanou, nejsme-li členy mysliveckých spolků s honitbou, kde nám dovolí psa trénovat. (Pozor, i když máte loveckého psa a jste myslivec, k tomu třeba i člen určitého spolku, snadno se vám může přihodit, že se psem do honitby nesmíte. Obvykle ventilovaný důvod "abyste neplašili zvěř" je jenom zástěrka. Je-li váš pes dobře ovladatelný a absolutně klidný před zvěří, a to na soutěže FT musí bezpodmínečně být, neudělá ani tolik škody, jako vášniví střelci, brousící dnes a denně v revíru.)

Důležitou vrozenou vlastností, obzvláště ceněnou především u britských plemen, je příznávání. Při společném lovu několika lovců s ohaři, jak byl a dosud je prováděn v západní Evropě na Ostrovech, je tato vlastnost naprosto nezbytná. Pes, který příznává, na viděnou respektuje svého partnera, vystavujícího zvěř. I on se zastaví ve stejném strnulém postoji, a dokud se nepohne partner, nesmí se pohnout ani on. Vloha k příznávání by měla být vrozená, stejně jako vloha pro vystavování, ale také k příznávání musíme většinu psů vést. Je velmi vhodné, máme-li možnost cvičit ve dvojici s druhým psem, který ovšem musí být spolehlivý v poslušnosti a musí pevně vystavovat. Na takto pevně vystavujícího partnera svého psa navádíme tak, aby jej mohl vidět. Některý ohař sám okamžitě zastaví a zůstane v požadovaném postoji. Takového jen chválíme, eventuelně uklidňujeme, aby setrval po celou dobu vystavování jeho společníka. Někteří jedinci však zareagují zcela opačně - mají tendenci vyrazit kupředu a zvěř před vystavujícím psem vypíchnout. Uvědomme si, že při párových soutěžích je to diskvalifikující chyba, proto musíme svého psa zastavit - napoprvé třeba i daunem a pokus opakovat na šňůře. Na šňůře tuto disciplínu procvičujeme tak dlouho, dokud

nedokážeme svého psa stoprocentně zastavit na velmi tichý povel. Tento povel je při soutěžích možné použít u kontinentálních plemen, v případě plemen britských to obvykle není dovoleno.

Ještě bych se tady ráda zmínila o výcvikové pomůcce, která je mnohými velebena, jinými a priori odmítána, která se hojně využívala a stále ještě využívá ke korekci chování psů na dálku. Je to tzv. "**elektrický obojek**". Tento poměrně nepatrný předmět dokáže mnoho - bohužel nejenom v dobrém. Stejně, jako vám pomůže, můžete si jeho neuváženým používáním psa nadobro zničit, a to nejenom psychicky, ale i fyzicky. Tento obojek má bezpochyby svoje klady - pokud jej máte na svém psovi, jste si především mnohem jistější, že mu můžete zabránit ve vběhnutí do pro něho osudově nebezpečných míst, jako jsou silnice a železnice. Když vidíte, že tam pes nezadržitelně směřuje, můžete jej zastavit. Chcete-li ovšem svého zcela mladého a ještě nedocvičeného psa pomoci obojku "došít horkou jehlou", se zlou se potážete. Myslím si, že obecně platí, že ve výcviku se nic nedá uchvátat, a tak jako říkaly naše babičky, že "dobrá buchta potřebuje lidské sádlo", to samé se dá říci o dobrém psovi. Chodit, cvičit, opakovat, obojek využít pouze v případě, hrozí-li, že si pes osvojí nějaký zlovyk a když nemáme jinou možnost, jak mu v tom zabránit. I tehdy s ním pracujeme velmi obezřetně - pes je chytrý a brzy pozná, kdy je obojkem ohrožen a kdy ne. Pak může nastat situace, které jsem byla osobě přítomna - mladý a velmi nadějný pointer v rukou velmi zkušeného cvičitele, tedy na první pohled správná kombinace. Ale cvičitel získal elektrický obojek a hned se jej jal zhusta používat. Psa vypustil z auta do terénu až po nasazení obojku. Pes nereagoval na žádné pobídnutí, soustavně kráčel za jeho patami a jen tak obzíral. Na moji otázku, proč že mu tedy obojek nesundá, to majitel udělal. Byly 2 hodiny odpoledne. Psa se nám povedlo chytit až za úplné tmy, několik kilometrů od místa "úniku".

Když se vám zdá, že jste všechno zvládli, že váš pes je opravdu dobře připraven, můžete se s ním přihlásit k soutěžím mladých ohařů - jsou to Derby nebo T.A.N. Rozdíl je v tom, že Derby je již skutečný Field-Trial a i když je hodnocení poněkud benevolentnější, zvláště v oblasti klidů před zvěří, pes při něm musí ukázat jistou vycvičenost. Proto také Field-Trials kategorie Derby kvalifikuje ohaře do třídy pracovní na výstavách, což T.A.N. nemůže. T.A.N. je doslova "Test vrozených vloh" (Test d'aptitudes naturelles) a hodnotí se při něm opravdu jenom vlohy - tedy schopnost psa prohledat přidělený terén, nalézt zvěř a vystavit ji. Na klidy a poslušnost se neklade žádný důraz, ale sleduje se styl práce mladého psa, zda je či není adekvátní příslušnému plemeni.

Při tomto vašem prvním vstupu do soutěžního světa se dozvíte, jak jste připravili svého kamaráda pro jeho kariéru, jak máte pokračovat, kde přidat a co ještě korigovat. Při každém startu, i když třeba neobstojíte, což se na FT stává mnohem častěji, než na jakýchkoliv jiných zkouškách, sbíráte zkušenosti - vy i váš pes. Jak je zúročíte dál, záleží na vašem přístupu, možnostech, schopnostech a v neposlední řadě i na tom, zda máte soutěžního ducha. V každém případě si myslím, že práce, kterou jste si s přípravou vašeho psa dali, nebude zbytečná, a i když nebudete mít toho "nejlepšího z nejlepších", přesto s ním prožijete v terénu, v krásné přírodě, nezapomenutelné okamžiky, které byste bez psa nikdy nezažili.

Při podzimních soutěžích FT-GT se zkouší ještě další disciplíny - **dohledávka a přinášení zvěře**. Výcvik v přinášení ovšem není obsahem tohoto specializovaného pojednání, ten byl již nescílněkrát zpracován ve všech příručkách o výcviku loveckých psů, kde si můžete potřebné rady vyhledat.